

BIp039 Obratlovci České republiky – determinační praktikum

Cvičení – BIp039/01/02/03/04/05 (3x2 h - blokově)

Determinace obojživelníků a plazů

Ing. Radovan Smolinský, Ph.D. et Ph.D.
doc. RNDr. Boris Rychnovský, CSc.

Modelové druhy obojživelníků k determinaci:

Mlok skvrnitý

Čolek horský, čolek obecný, čolek velký
(komplex)

Kuňka obecná, Kuňka žlutobřichá

Blatnice skvrnitá

Ropucha obecná, ropucha zelená, ropucha
krátkonohá

Rosnička zelená

Skokan hnědý, skokan ostronosý, skokan
štíhlý

Skokan skřehotavý, skokan krátkonohý,
skokan zelený

Celkem 17 druhů ze 6 čeledí

Modelové druhy plazů k determinaci:

Ještěrka obecná, zelená, živorodá, zední
Slepýš křehký, slepýš východní (komplex)

Užovka obojková, podplamatá, hladká,
stromová

Zmije obecná

Želva bahenní

Želva nádherná (komplex)

Suchozemské želvy rodu *Testudo*

Celkem 12 (+8) druhů z 5 (+1) čeledí

obojživelníci

Tělo – tvar (akvatická/terestrická fáze), velikost, “hřeben“, žlaznaté kožní lišty

Kůže – hladká, přítomnost/absence “bradavic“, přítomnost/absence jedových žláz

Hřeben – velikost, tvar, přerušení, atd

Ocas – přítomnost/absence, na průřezu kulatý/zploštěný

Ústa – postavení, velikost

Čelisti – ozubené, neozubené

Hlava – tvar, velikost, parotidy, rohovinové lišty

Oko – velikost, umístění, tvar zřítelnice

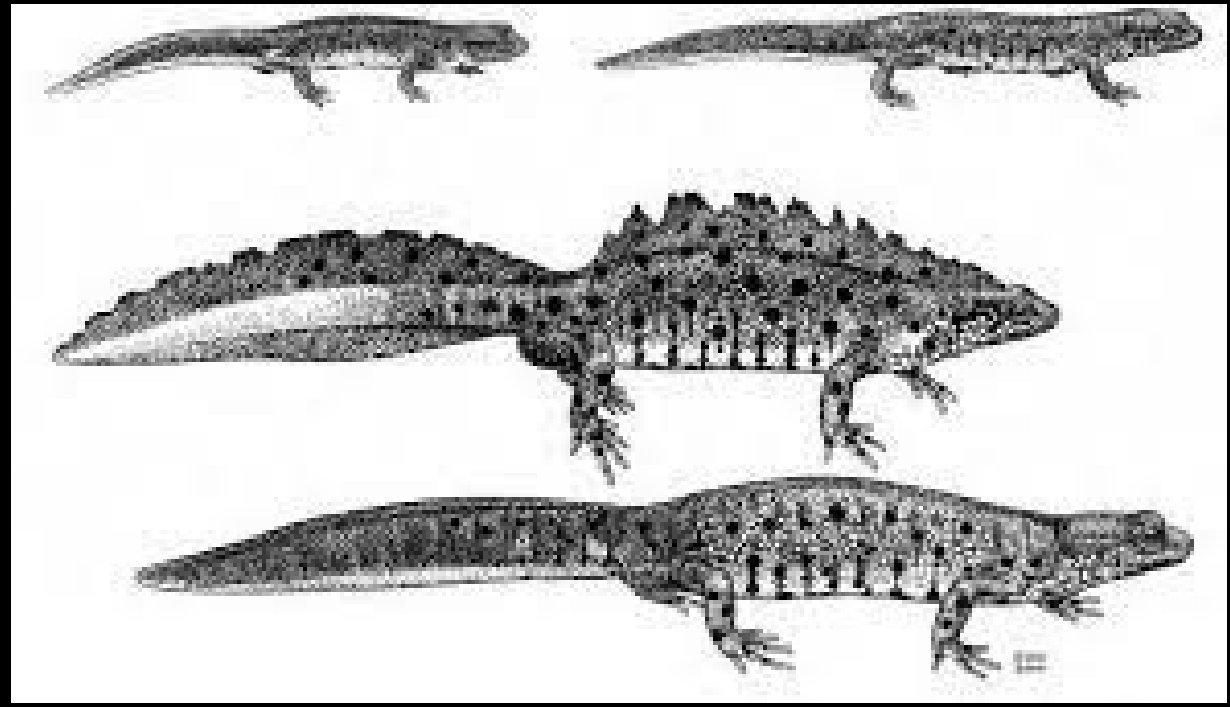
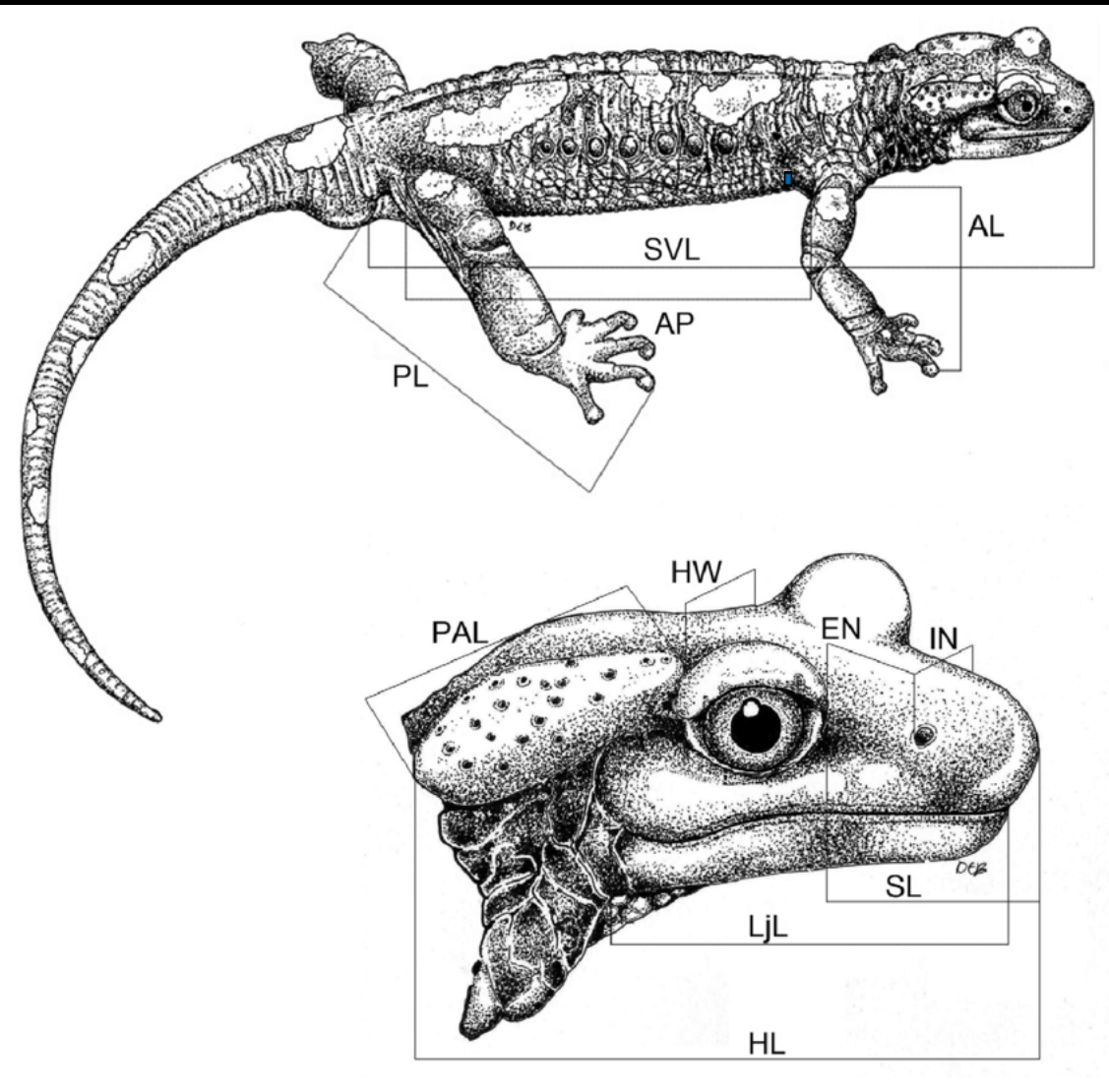
Končetiny – přítomnost blán/lemů na prstech/mezi prsty, polštářkovité konce prstů, hrabavé/pářící mozoly, poměr délky stehno/holeň

Speciální znaky – parotidy, přísavné terčíky, barva rezonátorů, přítomnost/absence patních hrbolů, jejich velikost

Skvrny – velikost, tvar, počet, umístění, poměr světlá/tmavá plocha

Barva – výjimečně!!!

Ocasatý obojživelník - morfologie

ZNAKY

Parotidy

Lišty na hlavě

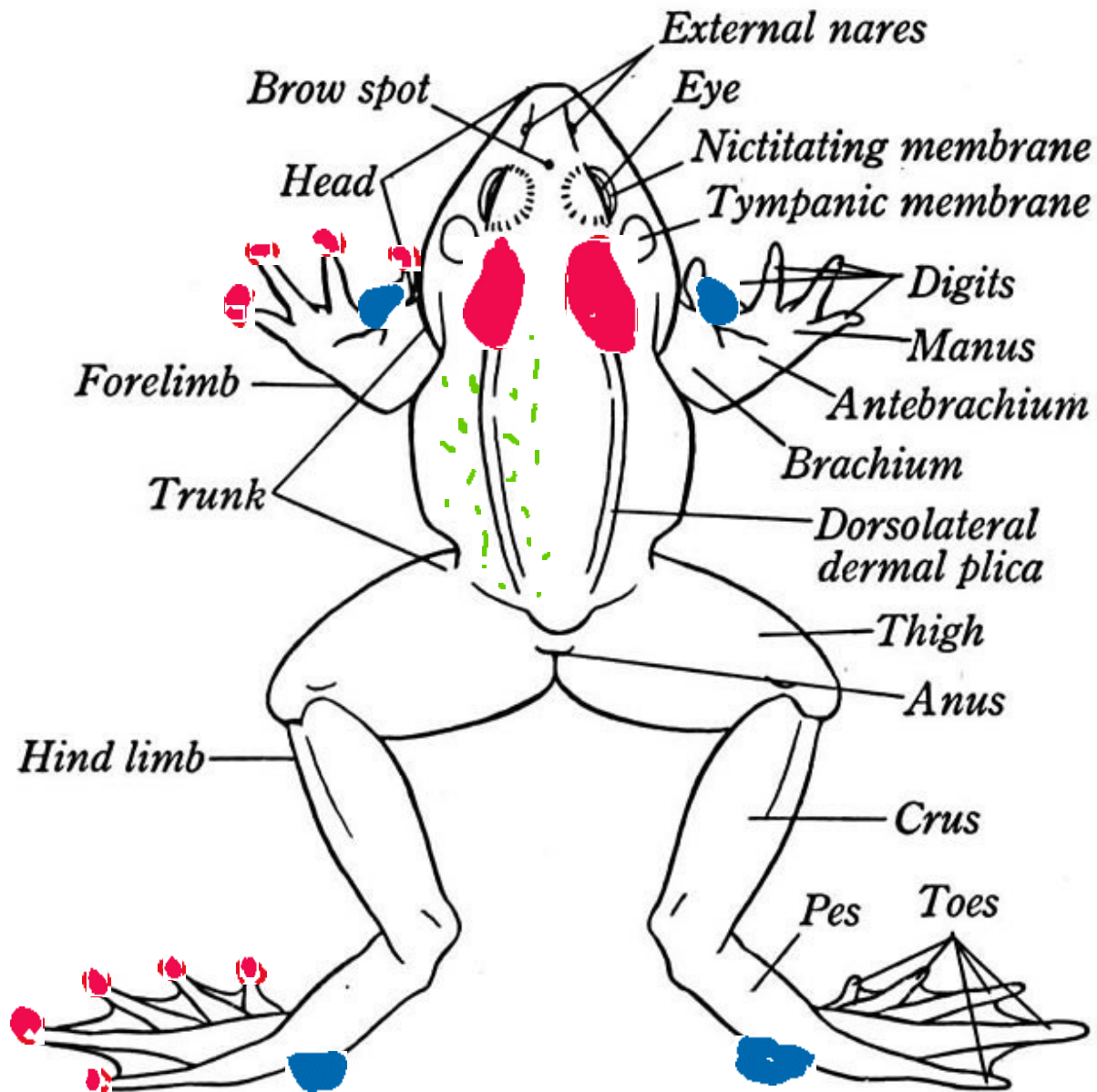
Hřbetní/ocasní lem

Přítomnost/absence a velikost skvrn na těle/břiše

Přítomnost/absence ploutevního lemu kolem prstů zadní končetiny

Tvar ocasu na průřezu – kulatý/laterálně sploštělý 4

Bezocasý obojživelník - morfologie

ZNAKY

Parotidy

Přísavkovité rozšíření konců prstů

Pářící mozoly

Postavení očí na hlavě

Žláznaté/kožní lišty

Bradavice na těle

Poměr délky stehno/holeň

Velikost patních hrbolů

Délka blány na nejdelším prstu zadní končetiny

Párový/nepárový rezonátor

Přítomnost/absence tmavé skvrny

(akvatičtí/terestričtí) skokani

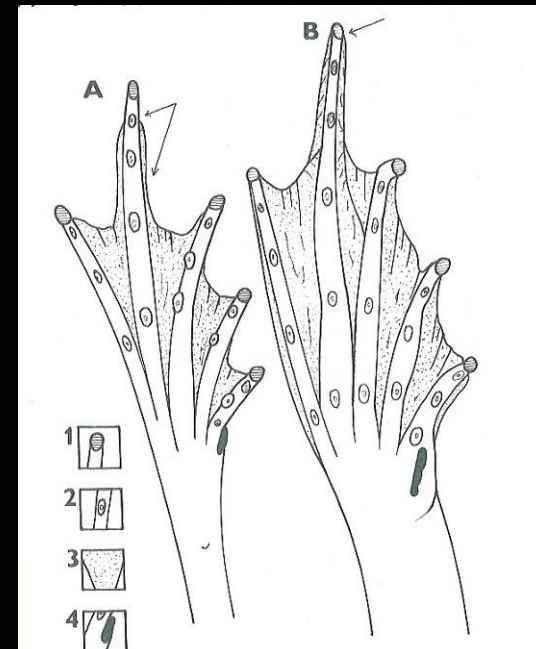
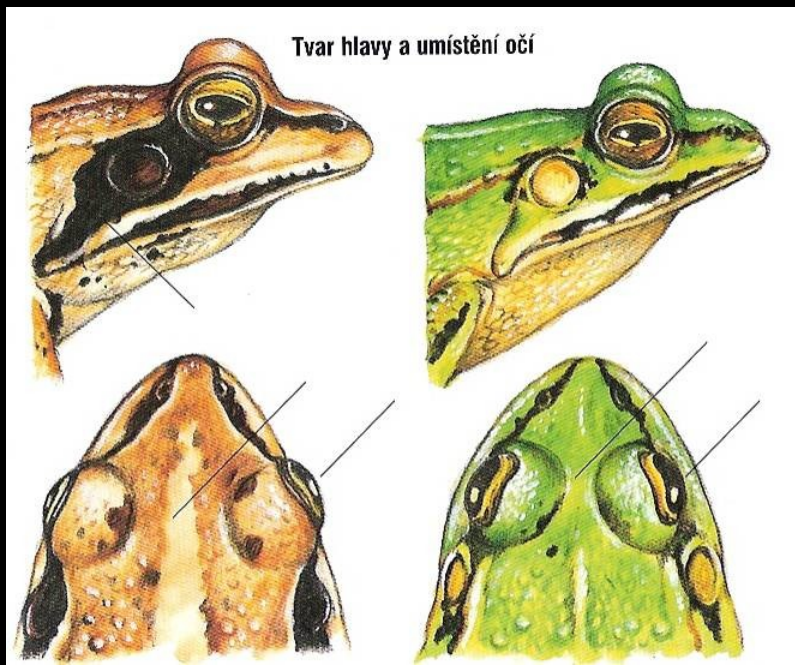
Rovné/klenuté čelo (blatnice)

Ranidae - skokanovití

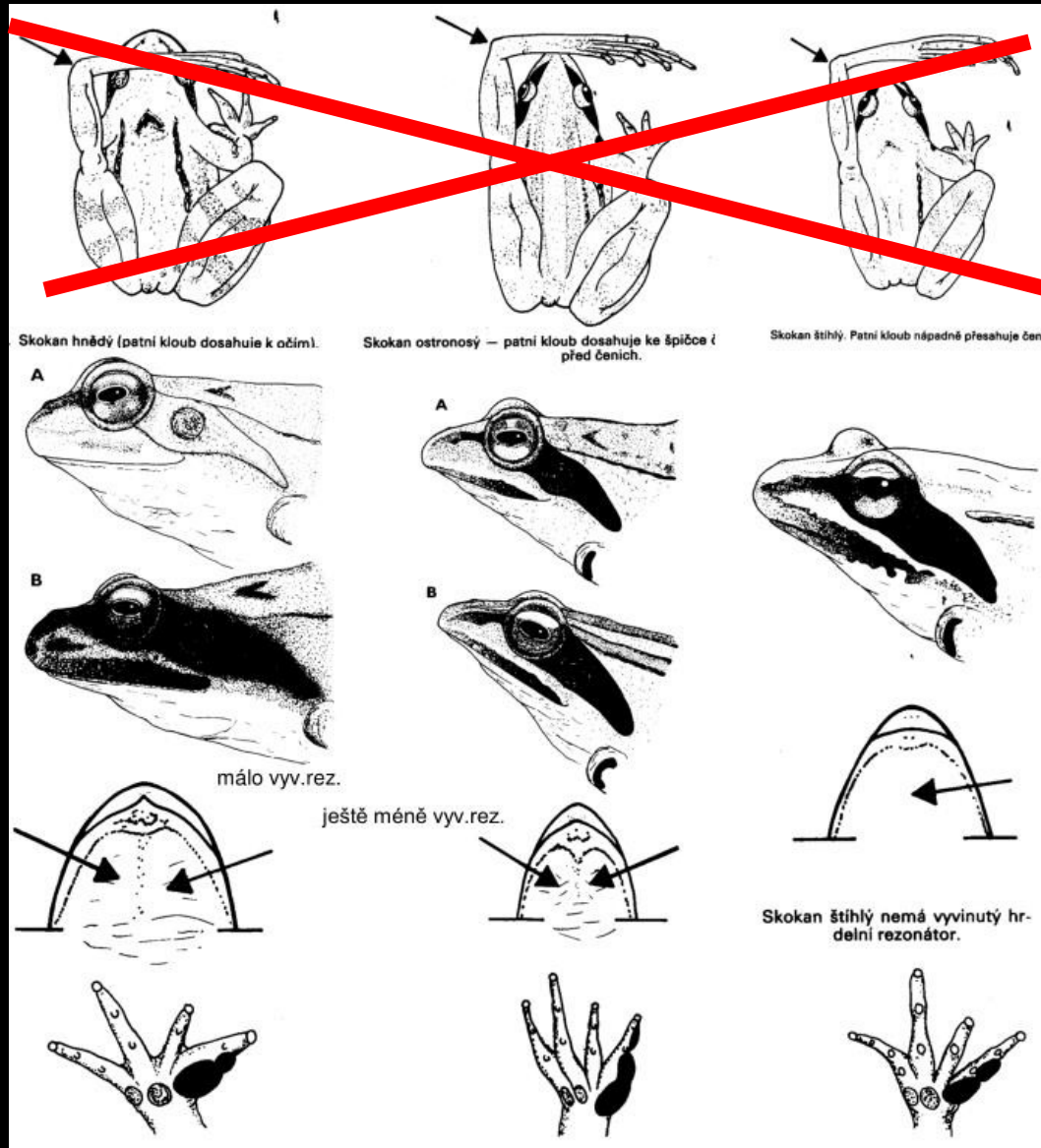
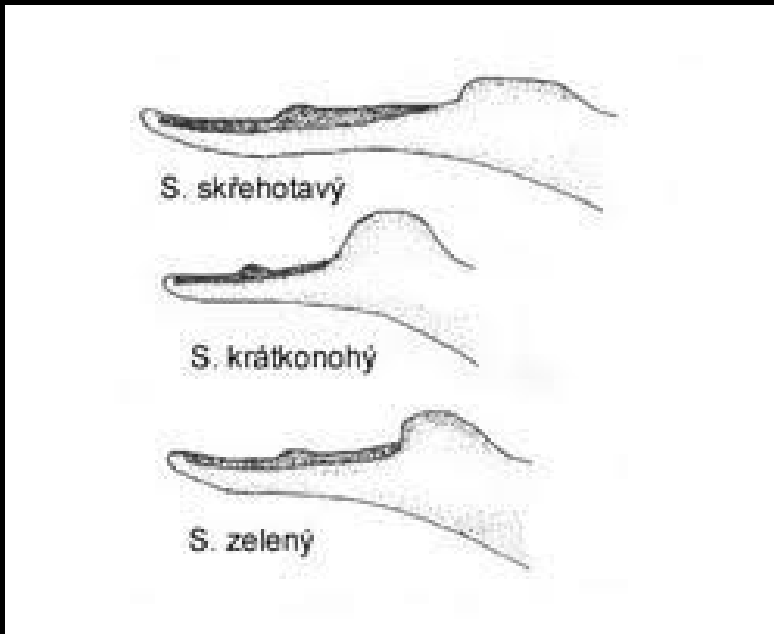
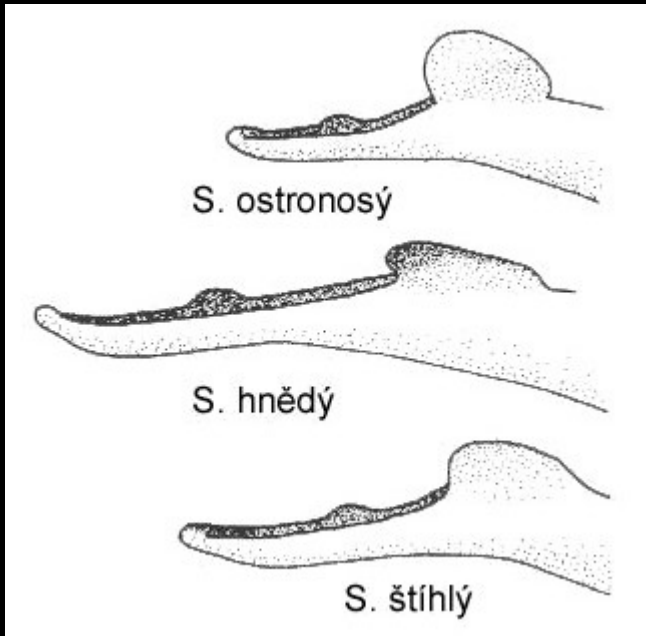
dlouhonohé žáby, dobře viditelný bubínek, horizontální zřítelnice, plovací blány na zadních končetinách, axiální amplexus

Terestričtí (hnědí) vs. akvatičtí (zelení) skokani

- styl života, zbarvení, období rozmnožování
- terestričtí: tmavá spánková skvrna, hrdelní vnitřní rezonátor (tichý hlas), oči dále od sebe, menší plovací blány
- akvatičtí: často světlý pruh na hřbetě, vychlípitelné zevní rezonátory v koutcích úst (silný hlas), oči blíž sobě, větší plovací blány

53. Základní rozdíly mezi skupinou hnědých a zelených skokanů:
A – skupina hnědě zbarvených skokanů, B – skupina zeleně zbarvených skokanů [schéma 1]: 1 – bříško prstu, 2 – kloub, 3 – plovací blána, 4 – metatarzální hrbolík.

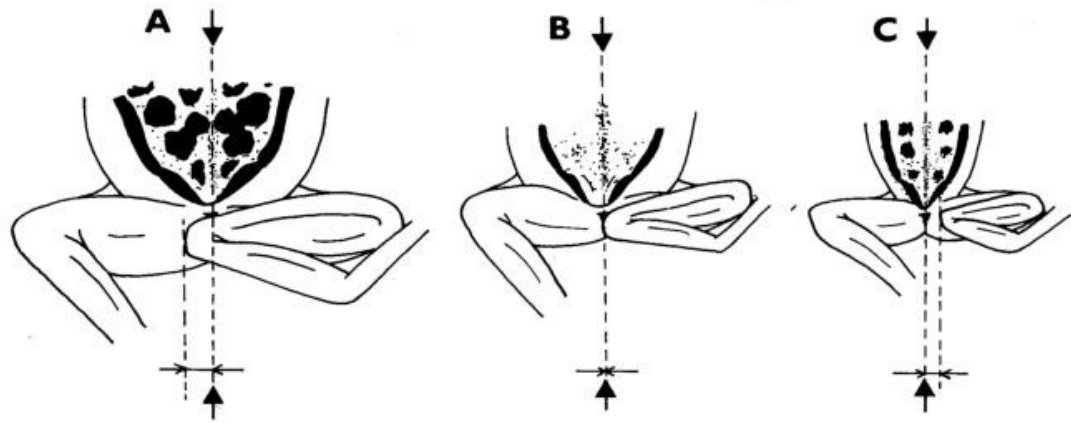
Rozdíly mezi **hnědě** zbarvenými **zemními skokany**

délka zadní končetiny (!! lze hodnotit i úhel konč.-ostrý – pravý až tupý)

- vzdálenost bubínku

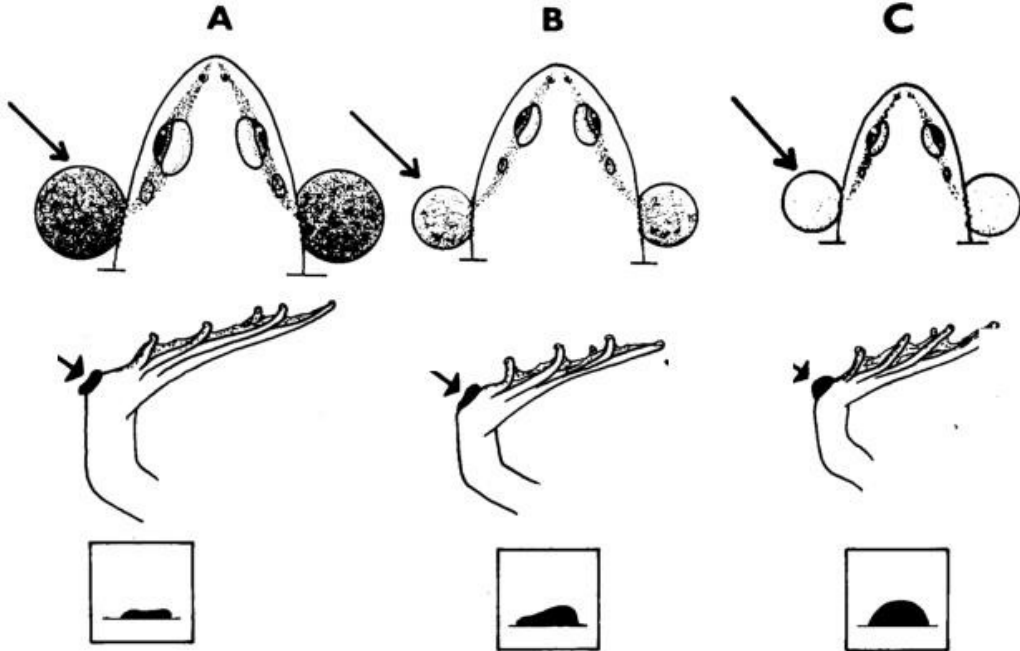
- rezonátor

- páříci palcový mozol

Rozdíly
mezi **zeleně** zbarvenými
vodními skokany

- poměr délky stehna a
holeně

- rezonátory
(šedé, béžové, bílé)

- patní hrbol

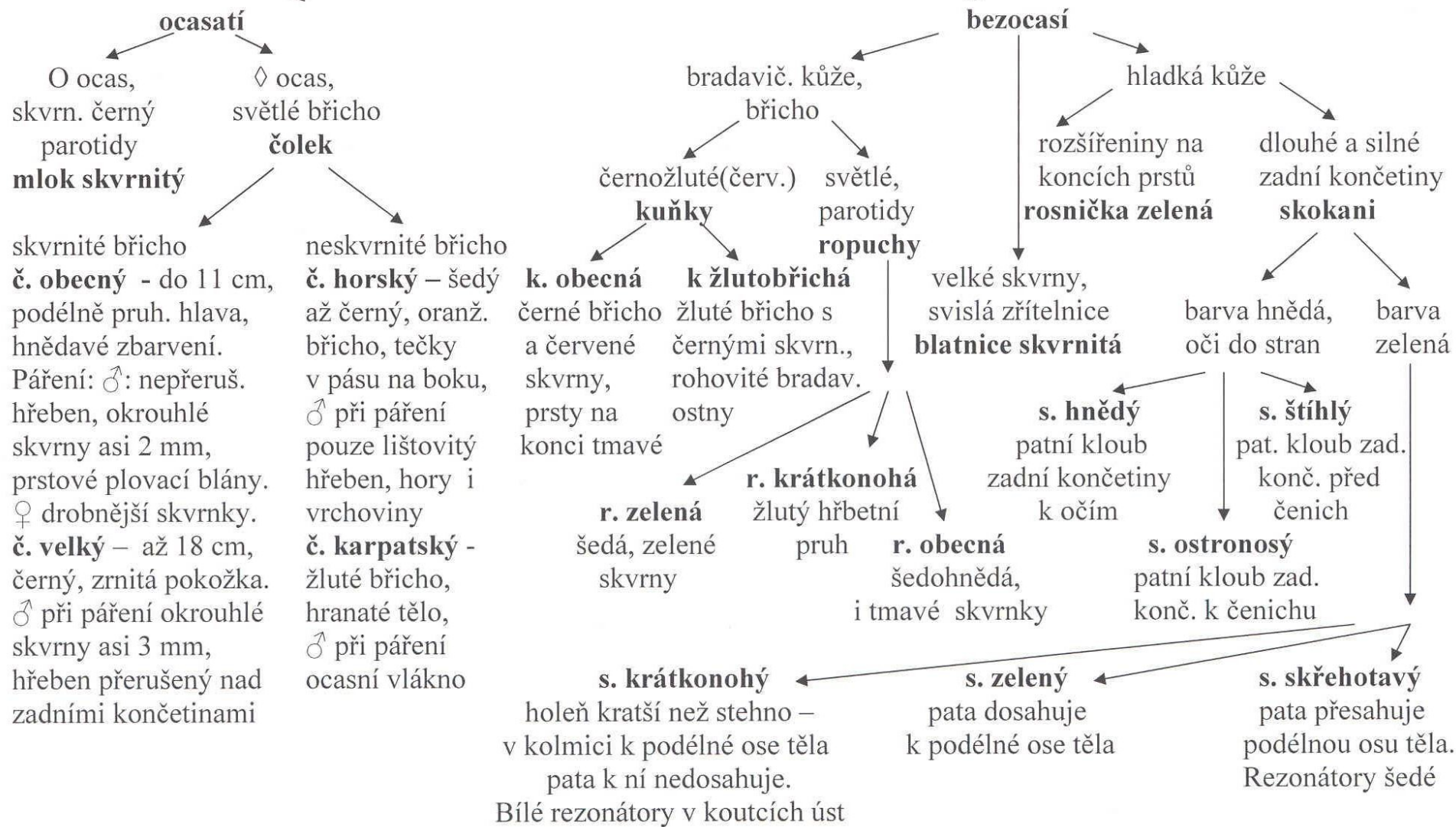
Skokan skřehotavý

skokan zelený

skokan krátkonohý

OBOJŽIVELNÍCI

plazy

Tělo – tvar (hadovitý, ještěrovitý, želvovitý)

Kůže/šupiny – hladké, kýlnaté

Krunýř – přítomnost/absence, tvar

Zuby – homodontní/heterodontní, přítomnost/absence jedového aparátu

Čelisti – ozubené, neozubené, zobákovité

Hlava – ošupení, štítky, massetericum

Oko – velikost, umístění, tvar zřítelnice

Končetiny – přítomnost/absence, prsty volné/srostlé, drápy, blány mezi prsty

Speciální znaky – exodermální skelet (slepýš), kožní duplikatury, schopnost autotomie
ocasů

Skvrny – velikost, tvar, počet, umístění břicho/záda, světlá/tmavá ventrália

Barva – výjimečně!!!

Kingdom Animalia

Phylum Chordata

Subphylum Vertebrata

Class Reptilia

Order Rynchocephalia
(tuatara)

Order Squamata
(snakes & lizards)

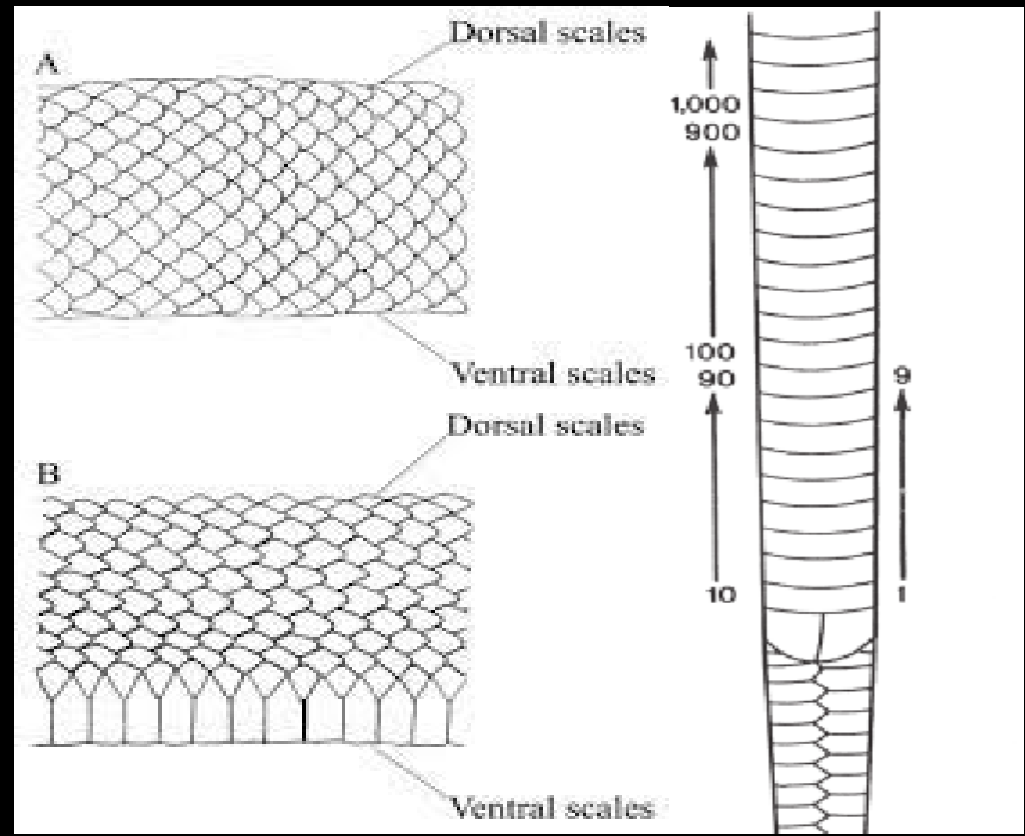
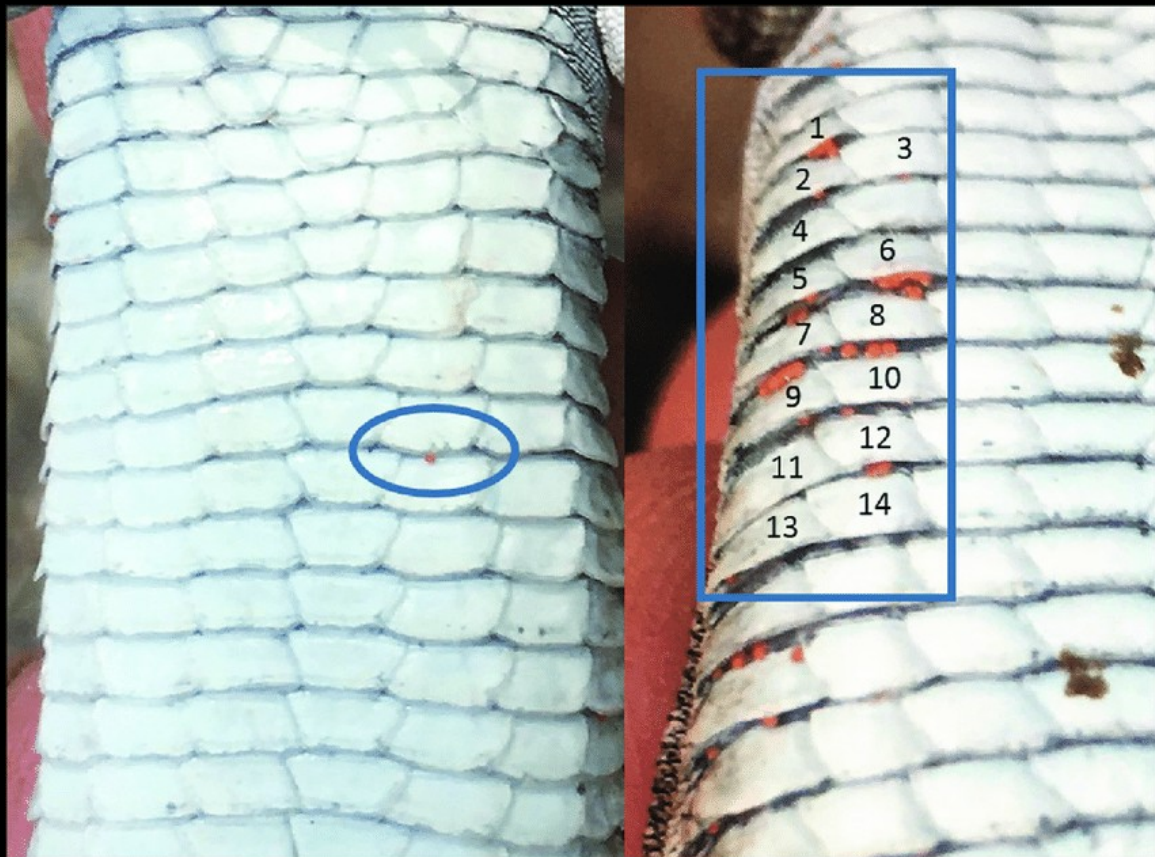
Order Chelonia
(turtles & tortoises)

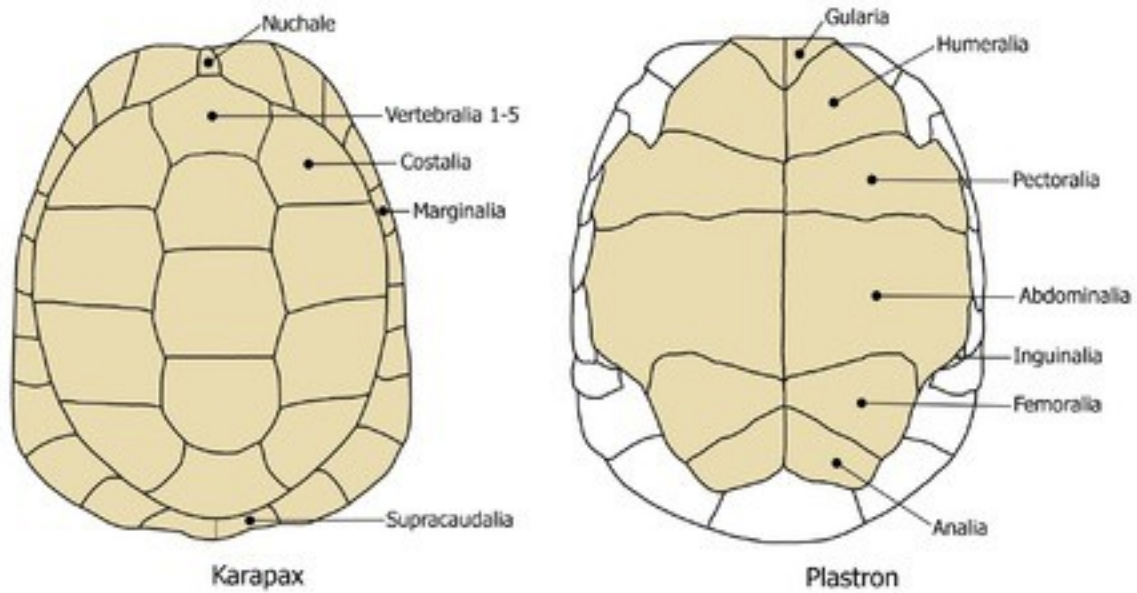

Order Crocrodilia

(alligators & crocodiles)

FANGS

Aglypha

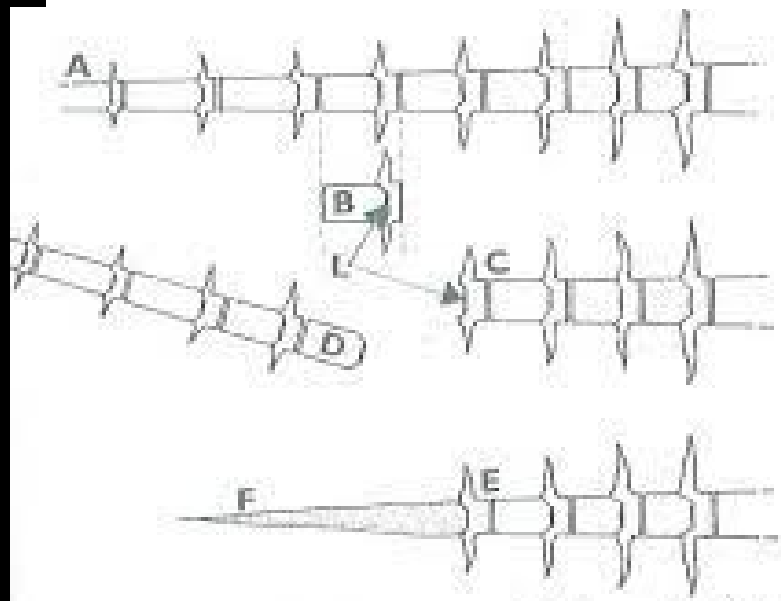
Opisthoglypha

Proteroglypha

Solenoglypha

3. Princip autotomie (originál: Arnold a Burton, 1973, přepracováno). Šipka označuje lomovou desku (A) — část ocasu ještě živý, B — jeden celý obratel, C — část ocasu, který zůstává ještě žít po autotomii, D — odvržená část ocasu, E — na konci ocasu narůstá chrupavčitý regenerát — ozvěna (F).

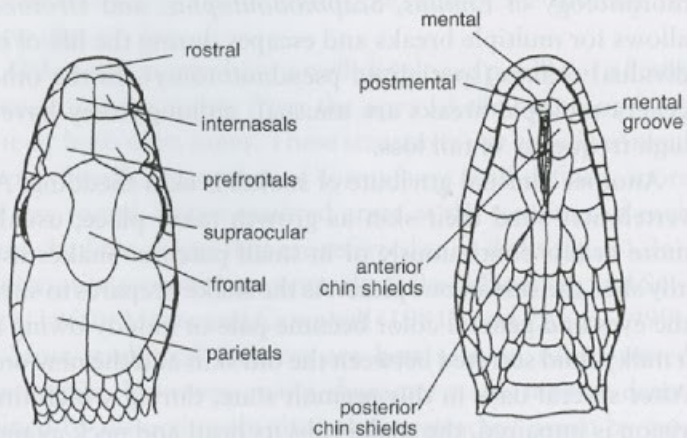
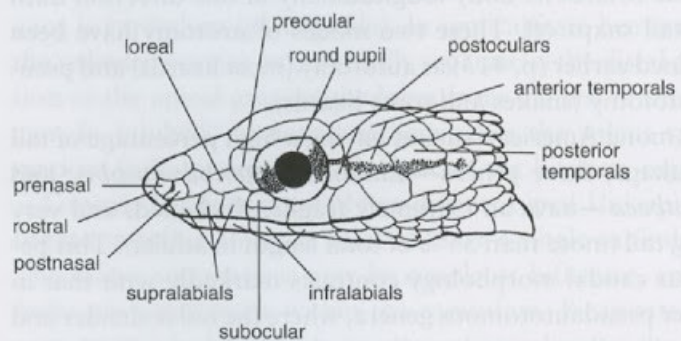
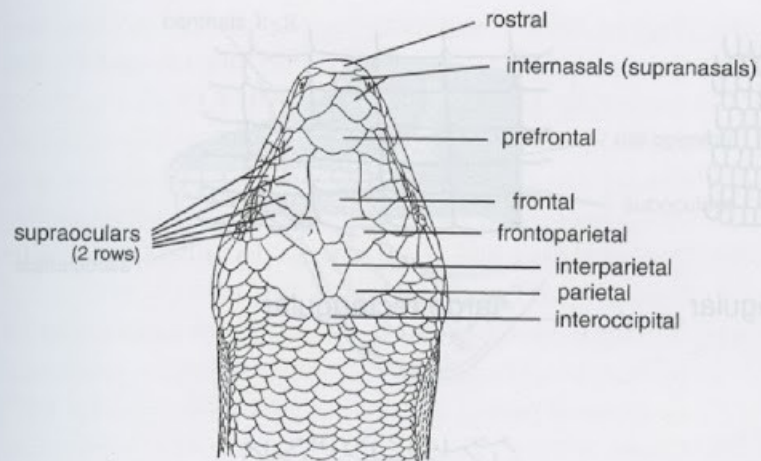
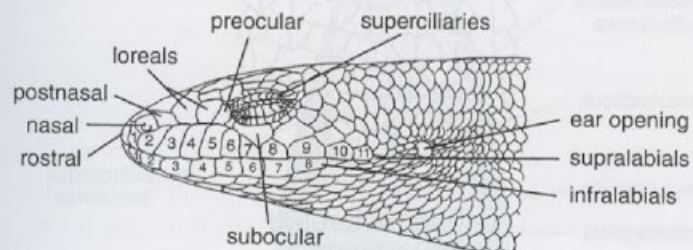

Figure 11.4. Basic terminology for snake head shields; this diagram shows the basic colubrid (Colubridae) complement of enlarged plates on the dorsal head surface.

a

b

Figure 10.2. Terminology for head scalation in lizards: (a) dorsal view; (b) lateral view.

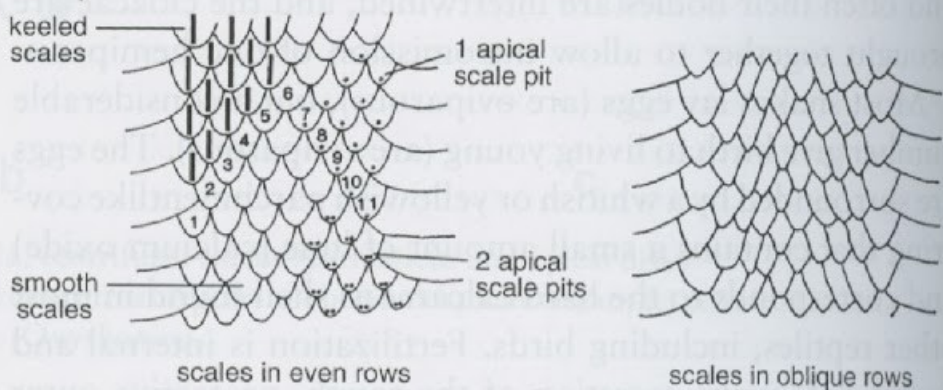
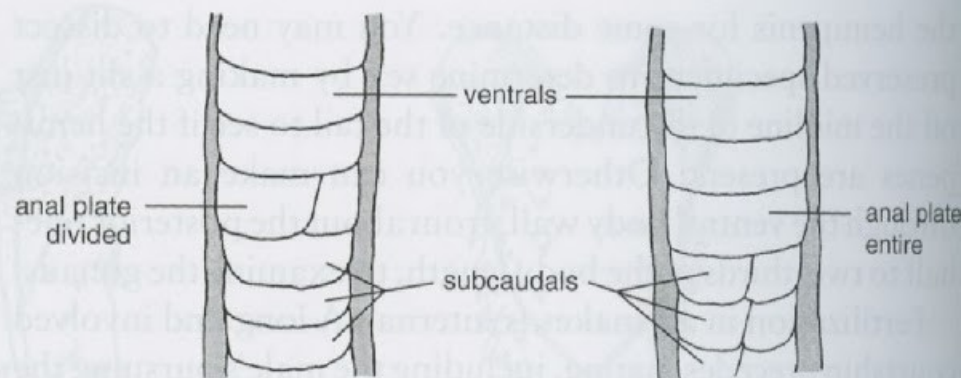
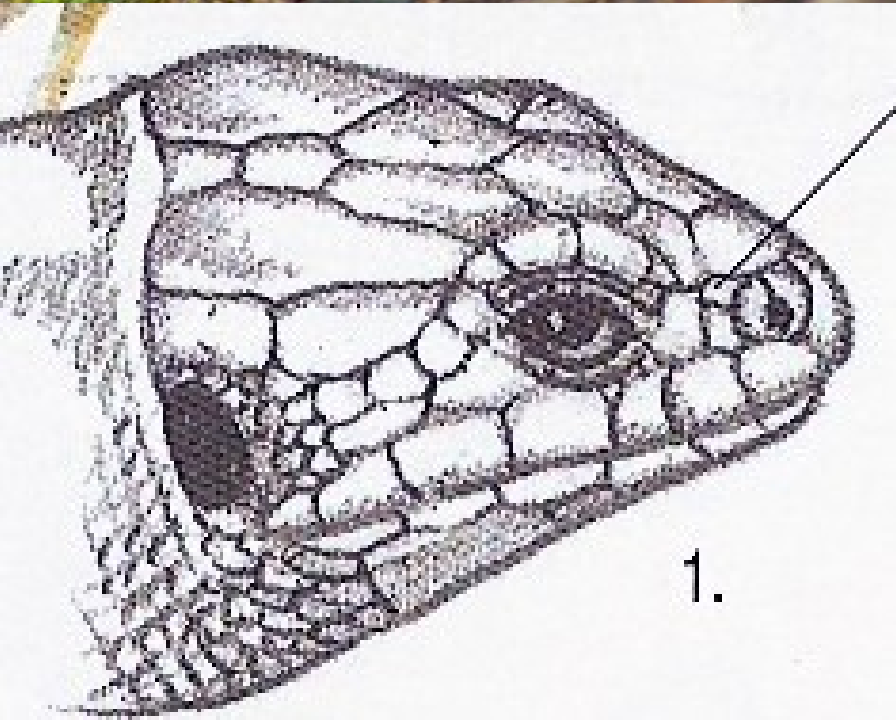
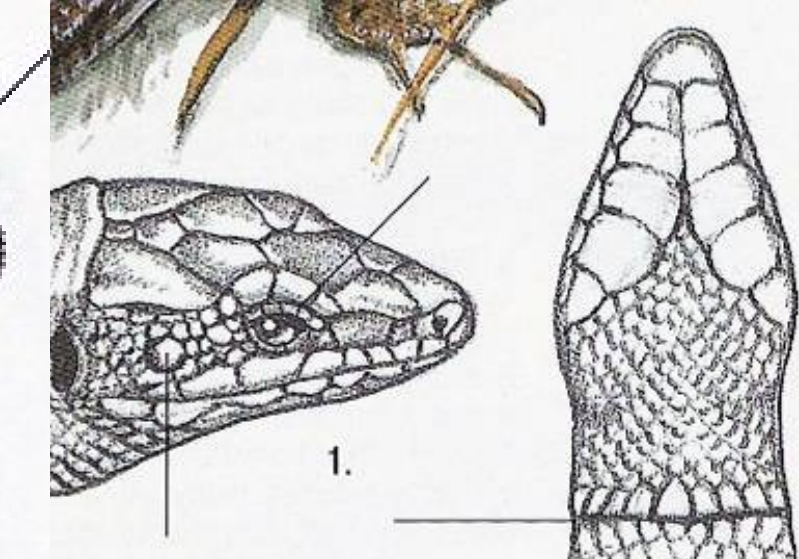
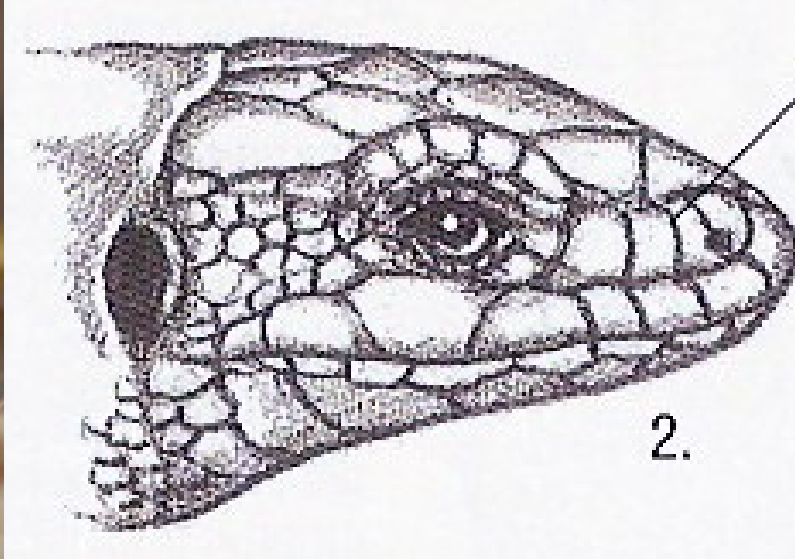

Figure 11.5. Terminology for snake body scalation.

PLAZI

